

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1497/2022
08.02.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ... и ББ из ..., чији су пуномоћници Никола Грчић и Драгослав Јакшић, адвокати из ..., против туженог ЈП ЕПС Београд, Огранак РБ „Колубара“ Лазаревац, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 5153/21 од 14.01.2022. године, у седници одржаној 08.02.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужилаца, ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 5153/21 од 14.01.2022. године, тако што се ОДБИЈА као неоснована жалба туженог и потврђује пресуда Основног суда у Лазаревцу П1 478/19 од 15.11.2021. године, и **одбија се** захтев туженог за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцима на име трошкова ревизијског поступка солидарно исплати 187.295,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лазаревцу П1 478/19 од 15.11.2021. године, ставовима првим и другим изреке, усвојен је тужбени захтев и тужени обавезан да тужиоцима исплати и то: тужиоцу АА из ..., на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада у периоду од јула 2016. године до фебруара 2021. године укупно 291.689,74 динара и на име мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора у периоду од октобра 2016. године до септембра 2020. године укупно 38.964,58 динара, и тужиоцу ББ из ..., на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада у периоду од новембра 2016. године до фебруара 2021. године укупно 258.304,86 динара и на име мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора у периоду од марта 2017. године до октобра 2020. године укупно 33.992,31 динара, све у појединачним износима и са законском каматом, чија су висина и датуми доспећа ближе одређени овим ставовима изреке, као и да на досуђене новчане износе уплати за тужиоце доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО. Ставом трећим изреке, тужени је обавезан да тужиоцима накнади трошкове поступка од 119.140,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 5153/21 од 14.01.2022. године, ставовима првим и другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставовима првом и другом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев којим су тужиоци тражили да се тужени обавезе да им исплати и то: тужиоцу АА из ..., на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада у периоду од јула 2016. године до фебруара 2021. године укупно 291.689,74 динара и на име мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора у периоду од октобра 2016. године до септембра 2020. године укупно 38.964,58 динара, и тужиоцу ББ из ..., на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада у периоду од новембра 2016. године до фебруара 2021. године укупно 258.304,86 динара и на име мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора у периоду од марта 2017. године до октобра 2020. године укупно 33.992,31 динара, све у појединачним износима и са законском каматом, чија су висина и датуми доспећа ближе одређени овим ставовима изреке, као и да на досуђене новчане износе уплати за тужиоце доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка, садржано у ставу трећем изреке првостепене пресуде, тако што је одбијен захтев тужиоца за накнаду трошкова поступка од 119.140,00 динара и тужиоци обавезани да туженом накнаде трошкове првостепеног поступка од 4.300,00 динара. Ставом четвртим изреке, тужиоци су обавезани да туженом накнаде трошкове другостепеног поступка од 71.060,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ 72/11... 18/20), па је нашао да је ревизија тужилаца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су у радном односу код туженог на неодређено време. У утуженом периоду обављали су рад тако што су сваки други дан радили у времену од 07,00 до 19,00 часова, односно сваки други дан су радили по 12 часова. Организација рада код туженог је таква да тужиоци мењају друге запослене на истом радном месту сваког другог дана, с тим што један дан раде од 07,00 до 19,00 часова, а други дан им је пауза и тако се циклус редовно понавља. За рад обављен у спорном периоду тужени није увећао зараду тужиоцима по основу сменског рада за 8,9% од основне зараде, на основу члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“, нити им је исплатио увећану накнаду зараде за време коришћења годишњег одмора. Висина потраживања на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада и накнаде зараде за време коришћење одмора утврђена је оценом налаза и мишљења судског вештака.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да су тужиоци радећи по напред описаном моделу остварили сменски рад и усвојио је тужбени захтев за исплату увећане зараде по том основу са припадајућим доприносима, као и тужбени захтев за исплату на име накнаде штете због мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора.

По оцени другостепеног суда, рад тужилаца није сменски рад, због чега немају право на исплату увећане зараде по том основу нити им је причињена штета приликом обрачуна накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора у спорном периоду, због чега је преиначио првостепену одлуку и одбио тужбене захтеве.

Становиште другостепеног суда није правилно.

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 113/17) у члану 63. прописано је да је рад у сменама организација рада код послодавца према којој се запослени на истим пословима смењују према утврђеном распореду, при чему измена смена може да буде континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља (став 1), да запослени који ради у сменама је запослени који код послодавца код кога је рад организован у сменама у току месеца посао обавља у различитим сменама најмање трећину свог радног времена (став 2). Одредбом члана 108. став 4. истог закона прописано је да општим актом и уговором о раду могу да се утврде и други случајеви у којима запослени има право на увећану зараду, као што је увећање зараде по основу рада у сменама, а чланом 114. став 1. да запослени има право на накнаду зараде у висини просечне зараде у претходних дванаест месеци у складу са општим актом и уговором о раду, за време одсуствовања са рада за дане коришћења годишњег одмора.

Посебним колективним уговором за Електропривреду Србије („Службени гласник РС“, бр. 15/15) у члану 7. став 2. тачка 2. прописано је да послодавац доноси одлуку о распореду, почетку и завршетку раног времена, полазећи од следећег: на радним местима где процес рада траје непрекидно, рад се организује у сменама, при чему се под сменским радом подразумева рад у две (по 12 сати) или више смена (по 6 или 8 сати) у току радног дана када на истим средствима за рад, раде наизменично најмање два запослена, или две групе запослених, при чему измена смена може бити континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља, док је одредбом члана 38. став 1. тачка 4. прописано да се основна зарада запосленог увећава за рад у сменама за 8,9%.

Према директиви Европске уније 2003/88 – ЕС сменски рад је дефинисан као начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући и образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима (континуиран или дисконтинуиран), изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дању или ноћу, а турнус се у свом језичком значењу изједначава са сменским радом (per turnum, по реду, редом). Директива Европске уније није извор права али њена садржина помаже у тумачењу појма сменског рада који наши закони не садрже.

Имајући у виду утврђене чињенице да тужени није извршио увећање зараде тужиоцима према наведеним законским одредбама и одредбама Колективног уговора које су важиле у спорном периоду, да су тужиоци у утуженом периоду радили по моделу радног времена 12 (рад) – 36 (одмор) – 12 (рад), Врховни касациони суд налази да је првостепени суд правилно усвојио тужбени захтев и обавезао туженог на исплату тражене разлике у заради по основу сменског рада, са припадајућим доприносима, као и на исплату на име накнаде штете због мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора. По оцени Врховног касационог суда, када се запослени на истом послу смењују према унапред утврђеном редоследу, ради се о сменском раду. Наиме, рад у сменама је рад који се непрекидно или са прекидима ради у најмање 2

смене, било дневне или ноћне, односно таква организација рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима у различито време током одређеног периода дана или ноћи. Како је у конкретном случају код оваквог режима рада постојао континуитет, те имајући у виду и чињеницу да је сменски рад признат у општем акту тужене (Посебни колективни уговор за „Електропривреду Србије“), што указује између осталог да рад са наведеним моделом радног времена представља сменски рад, то је по оцени Врховног касационог суда правилан закључак првостепеног суда да тужиоци, у смислу одредбе члана 108. став 4. Закона о раду и члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“, имају право на увећану зраду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и право на новчану накнаду за време коришћења годишњег одмора у смислу одредбе члана 114. став 1. Закона о раду, у утуженом периоду, као и право на уплату доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО.

Како је преиначена другостепена пресуда и одбијена жалба туженог, то је потврђена и одлука о трошковима првостепеног поступка, а одбијен захтев туженог да му тужиоци накнаде трошкове парничног поступка.

Имајући у виду наведено, Врховни касациони суд је на основу члана 416. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Тужиоци су успели у поступку по ревизији, па им на основу чланова 153, 154. и 163. став 2. ЗПП, припадају и опредељени трошкови овог поступка, који обухватају трошкове на име: састава ревизије 27.000,00 динара према тарифном броју 13. Тарифе о наградама и накнадама за рад адвоката („Службени гласник РС“ број 121/12...37/21), као и на име судских такси за: ревизију 32.826,00 динара и ревизијску одлуку 49.239,00 динара за тужиоца АА, и ревизију 31.292,00 динара и ревизијску одлуку 46.938,00 динара за тужиоца ББ, одмерено према тарифном броју 1. и 2. таксене тарифе Закона о судским таксама („Службени гласник РС“ број 128/24...106/15).

На члана 165. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић